

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2005-2006

28 oktober 2005

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd
agentschap Vlaamse Regulator voor de Media
en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep
en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Margriet Hermans**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Werner Marginet,
mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Jurgen Verstrepen;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, Steven Vanackere,
Johan Verstreken;

de heer Jean-Marie Dedecker, mevrouw Margriet Hermans,
de heer Herman Schueremans;

de heren Bart Caron, Dany Vandenbossche, mevrouw
Gracienne Van Nieuwenborgh.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Freddy
Van Gaever, Rob Verreycken, Frans Wymeersch;

de dames Vera Jans, Sabine Poleyn, Tinne Rombouts, de heer
Johan Sauwens;

mevrouw Patricia Ceysens, de heren Marnic De Meulemeester,
Sven Gatz;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, André Van
Nieuwkerke.

Toegevoegde leden:

de heer Jos Stassen;

de heer Kris Van Dijck.

Zie:

464 (2004-2005)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nr. 2: Amendement

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door de heren Flip Voets en Patrick Martens, secretaris-generaal en voorzitter van de Raad voor de Journalistiek	4
2. Uiteenzetting door de heer Dirk Vanhegen, woordvoerder van de Private Omroep Federatie	7
3. Uiteenzetting door de heer Tim Pauwels, voorzitter van de deontologische adviesraad van de VRT	7
4. Uiteenzetting door mevrouw Monika Meysmans, juridische dienst VRT	8
5. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers	8

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media behandelde op 13 en 27 oktober 2005 het ontwerp van decreet houdende de oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Regulator voor de Media, en houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 4 maart 2005.

Op 13 oktober 2005 werd het ontwerp van decreet toegelicht door de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme. Op 27 oktober werd een hoorzitting georganiseerd met vertegenwoordigers van de Raad voor de Journalistiek, de Private Omroep Federatie en de VRT, waarna het ontwerp van decreet werd besproken en gestemd.

I. Uiteenzetting door de heren Flip Voets en Patrick Martens, Secretaris-generaal en voorzitter van de Raad voor de Journalistiek

De heer Flip Voets: De Raad voor Journalistiek is sinds begin 2003 het orgaan van zelfregulering voor de media.

De heer Patrick Martens: Op 16 december hebben we al een aantal argumenten gegeven, die we vandaag opnieuw zullen benadrukken en toelichten. We hebben toen ook onze waardering uitgedrukt omdat minister Bourgeois de werking van onze raad erkent en steunt. Tegelijkertijd wezen we erop dat er in zijn beleidsintenties een aantal overlappingsen stonden, zeker wat betreft de organen en instanties die toezicht houden op het reilen en zeilen in de media.

Eén van de redenen waarom we dat benadrukten was het feit dat de VRT tot dan geen volwaardig lid was van de Raad voor de Journalistiek, maar gekozen had voor het statuut van waarnemend lid. De VRT aanvaardde wel de bemiddeling door de raad, maar geen klachtenbehandeling. Dat had te maken met de bestaande wetgeving. VRT-personeel moest zich ook verantwoorden voor de Geschillenraad en heeft bovendien een eigen intern deontologisch orgaan. Minister Bourgeois had in zijn beleidsnota ter zake een aantal suggesties opgenomen. De eerste was dat hij zelf aandrong op een volwaardig lidmaatschap van de VRT. Over deontologie formuleerde hij twee denksporen. Het eerste was dat er bij een parallelle behandeling, dus een klacht ingediend bij zowel de

Raad voor de Journalistiek als bij de Geschillenraad – bij de Vlaamse regulator zou dat een Kamer voor Deontologie en Ethiek worden – er voorrang zou gegeven worden aan de procedure bij de Raad voor de Journalistiek. Een tweede denkspoor was van professor Rimanque: als er een klacht over journalistieke deontologie alleen zou ingediend worden bij de Kamer voor Deontologie en Ethiek, zou er advies kunnen gevraagd worden aan de Raad voor de Journalistiek.

De eerste suggestie over het volwaardig lidmaatschap van de VRT vonden we een goede zaak. We hebben gesuggereerd om dat hard te maken door het in de beheersovereenkomst te zetten. Voorts heeft minister Bourgeois een eigen vertaling gegeven aan het denkspoor van professor Rimanque door een verplicht advies voor te stellen.

De Raad voor de Journalistiek heeft zijn initieel pleidooi niet gewijzigd. We blijven ijveren voor een heldere taakverdeling: stel de Raad voor de Journalistiek verantwoordelijk voor alles wat met journalistieke deontologie te maken heeft en de Kamer voor Deontologie en Ethiek bij de Vlaamse regulator voor de verplichtingen die de decreetgever oplegt aan de audiovisuele media zoals onpartijdigheid, non-discriminatie, bescherming van minderjarigen, verbod op berichtgeving die aanzet tot haat en geweld op basis van ras, geslacht enzovoort.

De Raad voor de Journalistiek heeft een drietal elementen om die stelling te onderbouwen. De VRT heeft ondertussen gezegd dat hij, wat ook de uitkomst van het wetgevend werk in het Vlaams Parlement zal zijn, volwaardig lid zal worden van de Raad voor de Journalistiek. Tegelijkertijd is ook de VRT pleitbezorger van een heldere opsplitsing van de taken. Dat is trouwens bevestigd in een brief die op 17 oktober aan alle leden van de commissie bezorgd is. Daarin hebben wij stelling genomen, maar ook onze beroepsvereniging Vlaamse Vereniging van beroepsJournalisten (VVJ) en de leiding van VRT, de VMMA en de regionale zenders.

Een tweede argument heeft een eerder juridisch karakter. We putten uit het advies van de Vlaamse Mediaraad over het ontwerpdecreet. Dat advies verwijst naar artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het komt erop neer dat journalistieke deontologie een kwestie van zelfregulering is, waarmee de overheid zich niet hoeft te bemoeien.

Een laatste element om de stelling te onderbouwen is dat ook in het buitenland schotten bestaan tussen overheidstoezicht en zelfregulering. De commissieleden hebben een afschrift ontvangen van een brief van onze Nederlandse collega's. In Nederland wordt ook een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de werking van de Raad voor de Journalistiek, die bevoegd is voor de journalistieke deontologie van alle media, en het Commissariaat voor de Media dat toeziet op de naleving van de Nederlandse mediawet, maar niet op de journalistieke deontologie.

De heer Flip Voets: Het is belangrijk dat de VRT heeft aangekondigd om volwaardig lid te worden van de Raad voor de Journalistiek. Totnogtoe is de VRT enkel waarnemend lid, neemt dus wel deel aan de bespreking maar onthoudt zich bij de stemmingen. De VRT neemt wel deel aan de bemiddeling, de eerste fase van de klachtenprocedure, maar niet aan de uitspraken van de raad. Het argument is dat er nog altijd een parallel orgaan bestaat, zijnde de Geschillenraad, die zou vervangen worden door de Kamer voor Deontologie en Ethiek. Dat veroorzaakt het risico op uiteenlopende rechtspraak.

De heer Mary heeft in een brief van 4 juli aangekondigd dat de VRT volwaardig lid zal worden. De VRT draagt bij tot de financiering van de Raad voor de Journalistiek en zal volwaardig deelnemen aan de procedure. Van dan af zal de Raad voor de Journalistiek de volledige mediasector vertegenwoordigen en er ook bevoegd voor zijn. De VRT behoudt fundamentele bedenkingen bij het ontwerp.

Het juridisch argument tegen het voorliggende ontwerp is vervat in een advies van de Mediaraad waarvan ik u een uitsnede bezorgd heb. Daarin staat dat het voorstel strijdig is met artikel 10 van het EVRM. Het is problematisch dat aan een overheidsorgaan, wat de Kamer voor Deontologie en Ethiek voor de VRM zal zijn, de bevoegdheid toegekend wordt om sancties uit te spreken op basis van een deontologische evaluatie door dat overheidsorgaan. In het advies van de Mediaraad staat duidelijk dat de regels van de journalistieke deontologie geen rechtsregels zijn. Ze worden geïnterpreteerd en toegepast binnen de professionele sector van journalistiek en media, inzonderheid wat Vlaanderen betreft door de Raad voor de Journalistiek. Het nemen van enige vorm van sanctie door een overheidsorgaan op basis van zeer open bepalingen van journalistieke deontologie, die zich nadrukkelijk buiten het recht situeren, kan niet beschouwd worden aan de eis 'voorzien bij

wet' zoals bepaald in artikel 10 van het EVRM. Een deontologische regel is immers geen wet, maar een afspraak binnen een beroepsgroep. Sancties door een overheidsorgaan tegen dergelijke regel kunnen aangevochten worden bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Er is natuurlijk ook het algemene juridische beginsel 'non bis in idem': niemand kan twee maal voor hetzelfde vergrijp gestraft worden. Volgens het huidige ontwerp is het mogelijk dat een journalist zich moet verantwoorden voor de Raad voor de Journalistiek als voor de Kamer voor Deontologie en Ethiek. Niet alleen de beklaagde maar ook de klager moet eventueel naar twee instellingen gaan. De Kamer voor Deontologie en Ethiek moet trouwens eerst het advies vragen aan de Raad voor de Journalistiek. De klager moet dus eerst daar zijn verhaal doen en daarna voor de Kamer voor Deontologie en Ethiek. Dat is weinig klantvriendelijk. Als een klager beroep doet op een advocaat, kost die dubbele procedure ook veel meer. Bij het huidige voorstel varen alleen de advocaten wel. De klantvriendelijkheid wordt ook door de onduidelijkheid geschaad. Het publiek heeft baat bij één duidelijke instantie met een duidelijke bevoegdheid. Nu zijn er twee instanties: de Raad voor de Journalistiek en de Kamer voor Deontologie en Ethiek. Niet alleen zijn beide organisaties op een ander adres gehuisvest, ze hanteren daarenboven verschillende regels. In het ontwerp kan een klacht ingediend worden bij de Kamer voor Deontologie en Ethiek tot 15 dagen na de uitzending. Bij de Raad voor de Journalistiek kan klacht ingediend worden tot een maand na de 'journalistieke handelswijze'. Dat gaat dus verder dan alleen de uitzending van het programma of de nieuwsuitzending. Het kan bijvoorbeeld gaan over de handelswijze van een journalist, waarvan het resultaat nooit gepubliceerd of uitgezonden wordt.

Het gevaar blijft bestaan dat journalistieke deontologie op verschillende manieren wordt geïnterpreteerd of beoordeeld. Dat was overigens de reden waarom de VRT aanvankelijk weigerde met ons samen te werken. Zijn er garanties dat de Raad voor de Journalistiek en de Kamer voor Deontologie en Ethiek eventuele journalistieke fouten op dezelfde manier zullen inschatten? Aan welke interpretatie moet een journalist zich houden? Is de klager gediend met twee verschillende uitspraken?

Bovendien bestaat het risico dat de regels voor de audiovisuele pers afwijken van de regels voor de

geschreven pers. De audiovisuele pers werkt met Raad voor de Journalistiek en de Kamer voor Deontologie en Ethiek. De geschreven pers niet. We hebben er alle belang bij dat alle journalisten in Vlaanderen zich aan dezelfde basisregels houden, ongeacht het medium waarvoor ze werken. Precies daarom hebben we één orgaan nodig dat die basisregels opstelt, beoordeelt en interpreteert. Het grote voordeel van de Raad voor de Journalistiek is dat alle media eraan meewerken. Alle media voeren de beslissingen van de Raad voor de Journalistiek uit.

Media brengen steeds vaker cross-over informatie. Dat fenomeen zal zich nog uitbreiden. Op krantenwebsites zijn video's met bewegende beelden te zien. Op de website van de VRT staat vooral tekst. Wie zal deze journalistieke handelingen interpreteren? Zijn bewegende beelden op een krantenwebsite televisie? Valt dat onder de Raad voor de Journalistiek? Kan de Kamer voor Deontologie en Ethiek daarover worden aangesproken? Een argument te meer om één enkel orgaan te laten waken over de journalistieke deontologie van alle journalisten.

In Nederland is de Raad voor de Journalistiek bevoegd voor klachten over beroepsethiek. Het Mediacommissariaat is bevoegd voor alle andere zaken specifiek voor de audiovisuele media.

Dit standpunt wordt onderschreven door alle media-partners: de Journalistenvereniging, wij, VRT, VMMA en de Private Omroep Federatie.

In december van dit jaar bestaat de Raad voor de Journalistiek drie jaar. Na drie jaar is bewezen dat de mediazelfregulering werkt. We hebben op drie jaar tijd 94 klachten ontvangen. Van de 94 klachten zijn er nog 14 in behandeling. Dat betekent dat 80 dossiers in een relatief korte termijn van enkele weken of maanden zijn afgehandeld. Van de 14 nog lopende dossiers zijn er 12 dit jaar ingediend. De twee overige dossiers werden vorig jaar ingediend. We werken vrij snel.

Van de 80 afgehandelde dossiers is in de meerderheid van de gevallen door bemiddeling een akkoord bereikt tussen het medium en de klager over een rechtzetting of excuus. Een aantal klachten was onontvankelijk. Zo hebben we al tweemaal een klacht ontvangen gericht tegen een Nederlands medium. We hebben die klachten overigens doorgestuurd naar de Nederlandse Raad voor de Journalistiek.

Komt het niet tot een minnelijke schikking, dan wordt de klacht voorgelegd aan de Raad voor de Journalistiek. De Raad voor de Journalistiek neemt een beslissing. De voorbije 3 jaar heeft de Raad 26 beslissingen genomen. Een aantal beslissingen waren eerder adviezen met algemene richtlijnen. In de helft van de gevallen werd een inbreuk op de deontologische regels vastgesteld. We zijn geen corporatistisch orgaan dat het medium of de journalist steeds gelijk geeft.

Alle uitspraken worden op onze website geplaatst. Ze verschijnen ook in het vakblad De Journalist. Er wordt geregeld naar verwezen in de algemene pers of in gespecialiseerde media als het Nieuw Juridisch Weekblad. Op die manier proberen we bekendheid te krijgen onder advocaten en magistraten.

Twee weken geleden heeft de Raad voor de Journalistiek een uitspraak gedaan na een klacht ingediend door mensen die een beroep hadden gedaan op een MUG-dienst die echter gevolgd werd door een cameraploeg. De Raad voor de Journalistiek stelde vast dat op een onduidelijke manier om toestemming is gevraagd om te filmen. Niet de journalist, maar de dokter vroeg toestemming. Wij vinden dat fout omdat een journalist met open vizier dient op te treden en zich niet achter een dokter mag verschuilen. Daarnaast vinden wij dat het filmen van de laatste levensmomenten een inbreuk is op de privacy. De omroep die met dat programmaconcept was begonnen heeft ons inmiddels laten weten dat de werkwijze onmiddellijk gewijzigd is. Daarnaast is de opname nooit gebruikt in een uitzending. Dat toont aan dat zelfregulering werkt. Het gaat bovendien nog verder. Federaal minister Demotte heeft na een parlementaire vraag richtlijnen aangekondigd over de manier waarop MUG-teams de privacy van zieken en patiënten moeten respecteren. Onze zelfregulering werkt zelfs buiten de sector.

De Raad voor de Journalistiek moet niet alleen fouten rechtzetten. De Raad moet er ook op toezien dat dezelfde fouten niet opnieuw gemaakt worden. Daar zorgen de uitspraken voor. Daarnaast geven we geregeld sensibiliserende folders uit. Zo verschijnt binnenkort een folder over de omgang van de pers met slachtoffers. Hoe gaat de pers om met zwaar getraumatiseerde slachtoffers van een ongeval, een ramp of criminaliteit? We hebben eerder al folders gepubliceerd met tips over berichtgeving over zelfdoding, en over psychische ziektes.

De Raad voor de Journalistiek heeft al meermaals bewezen dat zelfregulering werkt. Daarom vraag ik om zelfregulering alle kansen te geven. Dat kan door het ontwerp van decreet te amenderen zoals voorgesteld door de Mediaraad.

Ik sluit af met het hoofdartikel van de heer Mark Van de Loverbos, voorzitter van de VVJ in De Journalist: Hij schrijft het volgende: “Er kan in Vlaanderen maar één instantie zijn die waakt over deontologie en dat is de Raad voor de Journalistiek. Alle media werken daar nu eindelijk aan mee en de Raad levert uitstekend werk af. We hopen dat de parlementsleden hun gezond verstand zullen gebruiken en het ontwerp van decreet in de goede richting zullen aanpassen.”

II. Uiteenzetting door de heer Dirk Vanhegen, woordvoerder van de Private Omroep Federatie

De heer Dirk Vanhegen: De Private Omroep Federatie is een goed jaar geleden opgericht. Wij willen een sterke private audiovisuele mediasector uitbouwen. Wij willen een level playingfield. Alle spelers op de mediamarkt moeten gelijke kansen en gelijke rechten krijgen. We willen op basis van eerlijkheid en gelijkheid behandeld worden. We streven naar een transparante regelgeving gebaseerd op de Europese richtlijnen.

Wij vinden dat zowel de openbare omroep als de private omroepen door één en dezelfde instantie gecontroleerd moeten worden. De controle op de openbare omroep moet duidelijk en meer gedetailleerd zijn. De controle van de private radio- en televisieomroepen moet in de eerste plaats een economische controle zijn waarbij markwerking, marktverstoring en economische bedrijfsvoering centraal staan. Daarnaast vraagt de federatie structureel overleg met de overheid en de openbare omroep om conflicten vermijden. Het VCM moet toezicht houden op het tarificatiebeleid – meer bepaald de VRT-tarieven voor radioreclame. Wij willen gelijke plichten op vlak van erkenning en wijziging van de erkenning. Vroeger moesten de private radio's bijvoorbeeld programmawijzingen melden aan het VCM. De VRT niet.

In dit ontwerp van decreet zijn heel wat vragen en bekommernissen van de Private Omroep Federatie terug te vinden. Er komt één centraal aanspreekpunt. Wij staan achter de opmerkingen van de Vlaamse Vereniging voor Beroepsjournalisten. Wij pleiten voor een aanpassing van de mediawetgeving. Als dit

ontwerp van decreet wordt goedgekeurd en de huidige reclamewetgeving niet wordt aangepast aan de marktevoluties en de aankondigingen van de Europese Commissie, komen we in een heel kafkaïaanse situatie terecht. Het Vlaams Parlement zal discussiëren over productplacement, maar de VRM zal bepalen wie in overtreding is.

De VRM is gebaseerd op de huidige regelgeving, die vele interpretaties mogelijk maakt. Dat zal leiden tot grote discussies over de interpretatie van de huidige decreetgeving. Wij pleiten voor overleg over de interpretatie zodat de mediasector kan werken aan de hand van duidelijke afspraken en regels. Achteraf kan de VRM oordelen.

Wij willen overleg over de interpretatie van de wetgeving, en een actualisering van de mediadecreten en de reclameregels. Wij begrijpen niet waarom niet gewerkt wordt met een systeem van verwittigingen. Er worden onmiddellijk boetes opgelegd. Dat staat haaks op de wensen van de Private Omroep Federatie om te overleggen.

III. Uiteenzetting door de heer Tim Pauwels, voorzitter van de deontologische adviesraad van de VRT

De heer Tim Pauwels: Mag ik eerst uiting geven aan mijn diepe onwennigheid om aan deze kant van de tafel te zitten? Ik ben voorzitter van de deontologische adviesraad van de VRT. Dat is een intern orgaan van de VRT. Wij worden geraadpleegd wanneer men de intentie heeft om journalisten om deontologische redenen een sanctie of een vermaning te geven. Wij houden intern de gevoeligheid voor deontologie levendig. Ik neem daarnaast geregeld contact op met de heer Voets om te vragen naar de mening van de Raad voor de Journalistiek.

Dat een intern orgaan naar buiten komt met een advies over deze materie bewijst hoe belangrijk journalisten deze zaak vinden.

Het is principieel eigenaardig dat een regeringsorgaan, een orgaan benoemd door de meerderheid van het moment, op basis van ongeschreven regels toezicht uitoefent op het journalistieke werk. Ik wil geen moord en brand schreeuwen maar in de Islamitische Republiek Iran zouden wij een regeringsorgaan dat toeziet op de pers op basis van ongeschreven regels, een argument vinden om te zeggen dat het daar niet zo goed gesteld is met de democratie. Ik vertrouw

erop dat de vertegenwoordigers van het volk gevoelig zullen zijn voor zo'n principieel argument. Deontologische regels zijn ongeschreven regels.

Niemand weet wat deontologie precies is. Het wordt geval per geval opgebouwd. Waarom zijn twee instanties nodig, die volstrekt naast elkaar staan? Zij kunnen een afzonderlijk en verschillend oordeel vellen. Wat is daar de zin van? Vroeg of laat zullen ze het niet met elkaar eens zijn. Ik ga ervan uit dat u Vlaanderen hygiënische wil organiseren en voor één instantie zal kiezen.

De regulator zal zijn eigen jurisprudentie opbouwen, maar spreekt alleen voor radio en televisie. Onlangs is een gehandicapte jongen gedood door zijn vader. De moeder van het slachtoffer heeft de VRT schriftelijk gevraagd geen beelden van de vader te tonen. In principe is dat moeilijk want de vader heeft zijn eigen portretrecht. Hij wou expliciet wel gefilmd worden. De VRT heeft bij wijze van geste beslist geen beelden uit te zenden van de dader. Als een regulator verbiedt beelden uit te zenden van de dader wanneer het slachtoffer daarom vraagt, wordt die uitspraak een deel van de jurisprudentie of een nieuwe regel. Wat is het nut van zo'n regel als de foto van de dader vervolgens paginagroot in de kranten verschijnt? Wat is de zin van een orgaan dat deontologische regels uitvaardigt, die maar voor de helft van de media gelden?

Noch de interne commissie van de VRT, noch de Geschillenraad zijn erin geslaagd te doen wat de Raad voor de Journalistiek heeft gerealiseerd: een instantie zijn waar de gewone burger terecht kan. Veel klachten komen van heel gewone mensen die het slachtoffer zijn geworden van een vermoedelijke fout. Ondermijn het gezag van de Raad niet.

Ik ben gelukkig met het standpunt van de VRT. Er is niets mis met de Raad voor de Journalistiek. Dat is een heel goede instelling. Als vertegenwoordiger van de deontologische adviesraad vertegenwoordig ik de journalisten van de VRT. Het is heel goed dat de VRT-directie eindelijk heeft beslist volwaardig lid te worden van de Raad. Er was iets verkeerd met de doublure met de Geschillenraad. Er is iets verkeerd met de mogelijke doublure met de deontologische kamer van de regulator. Maar hopelijk houdt u die tegen.

De houding van de VRT is heel moedig. Wij blokkeren niets meer, waarmee we eigenlijk een risico nemen. We geven de Raad ons mandaat. We kiezen

ervoor om te overtuigen op basis van drie argumenten: geen doublures, geen uitspraken voor de helft van de media en geen regeringsorgaan dat toezicht houdt op basis van ongeschreven regels.

Onze houding geeft blijk van een groot vertrouwen in de Raad en in de politici. Wij vertrouwen erop dat de politici respect zullen opbrengen voor onze argumenten.

IV. Uiteenzetting door mevrouw Monika Meysmans, juridische dienst VRT

Mevrouw Monika Meysmans: Ik wil uw aandacht vestigen op een bekommernis van de VRT – indertijd al aangehaald door de Mediaraad. Ik zal niet ingaan op de stelling van de Private Omroep Federatie. Dat is niet het onderwerp van deze hoorzitting.

De VRT is bekommerd om een van de bevoegdheden van de algemene kamer. De algemene kamer kan toezicht uitoefenen op de naleving van de beheersovereenkomst. De VRT heeft er geen probleem mee dat dit toezicht wordt gecreëerd, maar de beheersovereenkomst is een afspraak tussen de VRT en de Vlaamse overheid. Door de huidige formulering kan elke belanghebbende klacht indienen tegen de manier waarop de VRT de beheersovereenkomst naleeft.

Het is een bekommernis waarvoor een verduidelijking in de tekst volstaat. Op het niveau van de sanctionering is dat al gebeurd. In artikel 176 staat dat de VRM alleen sancties kan opleggen bij het niet naleven van de decreten. Waarom wordt het extra toezicht op de beheersovereenkomst niet in een afzonderlijk artikel opgenomen, zodat het duidelijk is dat er terzake geen klachtrecht wordt voorzien voor elke belanghebbende?

Er is ook behoefte aan een procedure voor de rapportering.

V. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers

De heer Jos Stassen: In de vorige regeerperiode hebben een aantal leden van de toenmalige meerderheid informeel geprobeerd om de VRT-top te overtuigen om heel snel in te stappen in de toen nog op te richten Raad voor de Journalistiek. Dat is toen niet gelukt. Een van de redenen is het pijnpunt dat vandaag ook

aan de orde is: Bert De Graeve wou zijn journalisten niet onderwerpen aan een dubbele controle, waar hij geen enkel toezicht op had en waar hij niet kon bij betrokken worden. Ik ben heel blij dat de VRT de stap nu wel gezet heeft. Principieel valt er immers veel voor te zeggen om dat niet te doen, omdat er nog altijd een dubbele procedure bestaat, maar op zich is het een goede zaak.

De SERV pleit precies voor het behoud van de twee kamers, omdat burgers de kans moeten krijgen om zelf te kiezen of ze bij het toezichtsorgaan dan wel bij de kamer voor deontologie gaan aankloppen. Wat is uw standpunt daarover? Hebt u daar ooit met de SERV over gepraat?

Wat is volgens u de reden waarom de regering en de minister het argument van de zelfregulering niet volgen? Het is toch niet aan een regeringsorgaan om ongeschreven regels te controleren? Ik vind het eigenaardig dat een stevig jurist als minister Bourgeois niet voor dat argument gevallen is.

Een tweede discussie betreft het toezicht van de regulator op een aantal mediaregels. De private mediasector in Vlaanderen vraagt om een scherpere, meer duidelijke regelgeving inzake reclame, sponsoring en dergelijke. Vinden de VRT en de heer Vanhegen dat de huidige decreten de mediaregulator toelaten om op een correcte manier de regelgeving inzake reclame en sponsoring te behandelen? Een paar weken geleden is in het parlement een discussie gevoerd over het al dan niet overtreden door de VRT van de reclame- en de sponsoringwetgeving. Toen is er door een lid van de meerderheid gezegd dat de nieuwe regulator zich hierover moest buigen en dat de mediadecreten desnoods maar dienden aangescherpt. Zijn de POF en de VRT vragende partij voor een scherpere omschrijving, in het decreet of de uitvoeringsbesluiten, van 'reclame' en 'sponsoring'? Wil de heer Vanhegen dat in het mediadecreet of de uitvoeringsbesluiten bepaald wordt dat de regulator ook verwittigingen kan uitschrijven en kan bemiddelen, zoals ook de Raad voor de Journalistiek doet in deontologische kwesties?

De heer Bart Caron: Ik heb principieel helemaal geen problemen met zelfregulering. Alleen wil ik dat er ook voldoende garanties zijn voor objectieve en correcte uitspraken. Vandaar mijn vraag naar het statuut van de Raad voor de Journalistiek in Nederland: is dat wettelijk geregeld?

De heer Jurgen Verstrepen: Welke definitie van 'journalist' hanteert de Raad voor de Journalistiek? Naast de leden van de beroepsbond van journalisten, zijn er immers steeds meer mensen journalistiek actief in de diverse (cross-)media. Hoe lijnt u het beroep af?

De Europese regelgeving inzake reclame en sponsoring evolueert naar een liberalisering van de reclamemarkt. Moet Vlaanderen niet automatisch volgen? Lopen we nu niet het risico een heel andere visie te hebben dan Europa?

In het antwoord op heel wat vragen die ik aan de leiding van de VRT over de berichtgeving gesteld heb, werd geschermd met de deontologische code van de VRT. Nu zegt de heer Pauwels dat niemand weet wat een deontologische code is. Daarover had ik graag wat meer toelichting.

Mevrouw Margriet Hermans: Omdat de deontologie vaak ongeschreven is, is het moeilijk om bepaalde richtlijnen te volgen. Hoe zit dat in Nederland precies: staat daar iets op papier?

De voorzitter: Ik heb begrepen dat de VRT het advies van de Mediaraad overneemt met betrekking tot mogelijke voorstellen tot wijziging. Het is mij evenwel niet duidelijk waarom in deze context de vraag wordt gesteld om artikel 34, §3, van het omroepdecreet op te heffen: ik zie daar geen verband tussen.

De heer Tim Pauwels: Ik heb gezegd dat niemand weet wat deontologie is: deontologie is iets wat bovenop het recht komt en dus niet altijd geëxpliciteerd kan worden. Er bestaat geen Vlaamse deontologische code. De Raad voor de Journalistiek vindt die gaandeweg, geval per geval, uit. Vandaar ook het belang om dat niet met zijn tweeën te gaan doen. Dan bouwen twee dingen op en zullen rechters – journalisten komen steeds vaker voor een burgerlijke rechtbank – niet meer weten op welk orgaan ze zich moeten baseren: de regulator of de raad. Binnen de VRT bestaat er uiteraard een deontologische code, die ik u met plezier zal bezorgen. Maar omdat een deontologische code boven het recht komt en dus heel veel te maken heeft met waarden en gezond verstand, is het zeer moeilijk om daar heel specifieke regels in te schrijven. Alle media moeten daar samen in vooruit gaan. Daarvoor is het meest geschikte forum niet een door de regering benoemd orgaan, dat dan nog maar voor de helft van de media uitspraken doet, maar wel het orgaan dat er al is, waar iedereen in zit en dat in de sector een zeer groot gezag heeft.

De heer Jurgen Verstrepen: Mag ik hieruit afleiden dat, als de VRT lid wordt van de Raad voor de Journalistiek, de deontologische code die vandaag intern bij de VRT geldt, ondergeschikt wordt aan de deontologie van de Raad voor de Journalistiek?

De heer Tim Pauwels: Ik verwacht niet dat we daar veel aan zullen moeten veranderen. Maar als men lid wordt van de Raad voor de Journalistiek moet men ook volgen in de jurisprudentie die daar wordt opgebouwd. Ik vertegenwoordig in deze alleen de journalisten. Ingevolge de mediadecreten moet het opstellen van het redactiestatuut, met inbegrip van de deontologische code, onderhandeld worden met de vakbonden en de directie, eigenaardig genoeg niet met de journalisten. In die zin ben ik niet volledig gemandateerd om op uw vraag te antwoorden.

De heer Flip Voets: Er bestaat op dit moment inderdaad geen actuele Vlaamse deontologische code. Maar er bestaan natuurlijk wel een aantal teksten, zowel op nationaal als op internationaal vlak, en ook op bedrijfsvlak. De Raad voor de Journalistiek baseert zich op twee oudere teksten: een verklaring van de rechten en de plichten van de journalist van 1971, tot stand gekomen in het kader van de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ), en de Code van journalistieke beginselen uit 1982, die ondertekend is door de hele Belgische geschreven pers. Die teksten zijn wel dringend aan herziening toe, omdat ze tot stand gekomen zijn toen de impact van het beeld nog veel geringer was en het internet nog niet bestond. Door de jurisprudentie en toetsend aan de beginselen van die oude codes – zoals privacy, waarheidsgetrouwe berichtgeving enzovoort – willen we de nieuwe normen opstellen. Het is wel degelijk de bedoeling om op een zekere termijn te komen tot een nieuwe Vlaamse deontologische code.

In een aantal gevallen hebben we ook concrete richtlijnen uitgevaardigd, stukjes code over materies waarover er problemen bleken te zijn. In 2003 hebben we een richtlijn uitgevaardigd over embargo, omdat daarover nogal wat interpretatieproblemen bestonden. Er is ook een richtlijn over de omgang met slachtoffers bij berichtgeving en nieuwsgaring. Op dit moment werken we, in overleg met de Bankcommissie (CBFA), een derde tekst af, over financiële berichtgeving. In 2004 is een Europese richtlijn over beleggingsaanbevelingen tot stand gekomen, om allerlei wantoestanden ter zake te vermijden, die ook een impact hebben op de pers. Die richtlijn voorziet ook expliciet in de mogelijkheid tot zelfregulering

in de journalistieke sector. In onze richtlijn, die in december of januari zal worden uitgevaardigd, zullen we die regels vastleggen en herinneren aan de andere wettelijke bepalingen, bijvoorbeeld inzake marktmanipulatie. Die richtlijn zal trouwens ook erkend worden in een koninklijk besluit dat in België in uitvoering van de Europese richtlijn zal uitgevaardigd worden.

In de verschillende media kunnen er daarnaast ook eigen codes bestaan, die de hele journalistiek beslaan of bepaalde onderdelen. Zo hebben Gazet van Antwerpen en Het Nieuwsblad eigen afspraken over het noemen van namen van verdachten, veroordeelden en dergelijke. De VRT heeft, in uitvoering van het omroepdecreet, een zeer uitgewerkte code. De Tijd heeft zeer uitgewerkte regels over financiële berichtgeving. De Raad voor de Journalistiek vaardigt eigenlijk de basisregels uit die voor iedereen gelden en waarover geen discussie bestaat en oefent daar ook toezicht op uit.

De Nederlandse Raad voor de Journalistiek is perfect te vergelijken met de Vlaamse. Het is een privaatrechtelijke organisatie, een stichting, te vergelijken met een vzw. Hij is ook opgericht door de media. Hij bestaat voor een deel uit mensen uit de mediasector en voor een deel uit buitenstaanders. In Nederland zijn er ook codes, die uitgewerkt zijn door het Genootschap van Hoofdredacteuren. In alle Noord-Europese en steeds meer ook in Oost-Europese landen worden trouwens raden voor de journalistiek of persraden opgericht, met ongeveer dezelfde bevoegdheden.

De heer Bart Caron: Is dat Nederlandse orgaan erkend door de overheid en wettelijk geregeld?

De heer Patrick Martens: Voor de oprichting van de Raad voor de Journalistiek hebben we in de schoot van de vereniging van beroepsjournalisten meer dan zeven jaar vingeroefeningen gedaan met een raad voor deontologie. Een van de grote conclusies was dat niet alleen journalisten, maar iedereen in de mediasector die betrokken is bij het produceren van nieuws, zijn verantwoordelijkheid voor deontologie moet nemen. Die raad voor deontologie heeft ook een tijdlang overleg gevoerd met toenmalig minister van Justitie Stefaan De Clerck. We zochten toen ook al naar wegen om de autoriteit van een deontologisch orgaan te vergroten. De minister heeft toen gedacht aan een orde van journalisten, naar het voorbeeld van de geneesheren. Hij heeft dat idee ook nog geopend op een colloquium eind 1995 in de Senaat over

media en justitie, maar hij heeft het uiteindelijk zelf ingetrokken omdat de sector daar weinig enthousiast voor was. Minister De Clerck was uiteindelijk ook gewonnen voor de stelling dat zelfregulering de beste weg was en dat een en ander geen wettelijke context behoefde.

De Vlaamse minister van Media kent een toelage toe aan de beroepsverenging, die dient als bijdrage vanwege de journalisten aan de werking van de Raad voor de Journalistiek. Dat is dus een indirecte steun aan de raad. Uit de beleidsnota blijkt bovendien zeer duidelijk dat de minister de raad erkent en steunt. We hebben trouwens vrij snel met de diverse ministers met wie daarover overleg hebben gepleegd, een zuivere lijn getrokken, weg van overheidsbemoeienis. Uit onze eigen praxis hebben we geleerd dat we het beter konden doen naarmate niet alleen journalisten maar ook redactieverantwoordelijken en mediadirecties, over alle sectoren heen, betrokken werden. Intussen zijn we er ook in geslaagd om externen in de klachtenbehandeling te betrekken. De Raad voor de Journalistiek beschikt over twee instrumenten: een ombudsman (dat is de heer Flip Voets) die bij klachten bemiddelt, en een raad die over klachten een uitspraak doet. De voorzitter van deze raad is Eric Brewaeyts, staatsraad bij de Raad van State, die de uitspraken mee autoriteit verleent.

Het is uiteraard zeer belangrijk dat de VRT nu volwaardig lid wordt maar alle andere mediadirecties zijn al betrokken.

We hebben geen contact gehad met de SERV. Ik vermoed dat hij niet gevoelig is voor de mogelijke overlappings of de potentiële conflictstof en zeker ook niet voor de juridische limieten die door de Vlaamse Mediaraad zijn aangekaart.

Ik kan niet in het hoofd van minister Bourgeois kijken. Hij is een jurist en allicht heeft dat mee gespeeld in de manier waarop hij de zaken vertaald heeft in het ontwerp van decreet.

De vraag wie een journalist is, staat, ook bij de behandeling van klachten, los van welk statuut dan ook. Wij oordelen niet over journalisten maar wij gaan na of wat ze maken strookt met onze deontologische regels en referentiekaders.

De heer Filip Voets: In Nederland is de Raad voor de Journalistiek niet wettelijk erkend. In Luxemburg is de Conseil de Presse 25 jaar geleden bij wet

opgericht, maar dat is zeer uitzonderlijk. Alleen in Denemarken is er ook nog een vorm van wettelijke erkenning. De oudste persraad is in de jaren twintig in Zweden ontstaan. Hij heeft een zeer hoog aanzien. Het is een feitelijke instelling, precies om elke vorm van overheidsinmenging in het toezicht op de deontologie te vermijden.

Wat het argument van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen betreft, claimen we niet het monopolie op de klachtenbehandeling. Iedereen is vrij om naar de rechter te stappen. Het is niet zo dat een klager enkel keuze heeft tussen de Raad voor de Journalistiek of de Kamer voor Deontologie en Ethiek. Bovendien is er nog een vorm van eerstelijnsklachtenrecht bij het medium zelf, waar een klager eventueel eerst gebruik van kan maken.

De heer Dirk Vanhegen: De federatie streeft naar een duidelijkere regelgeving, geen striktere. We zijn voorstander van minder reclameregels, en reclameregels die duidelijk zijn. Ook parlementsleden zijn het niet eens over de geest van de regelgeving. We vinden dat de VRT nu continu marktverstoring en concurrentievervalsing werkt. We weten niet tot wie we die klacht moeten richten.

Er zijn disputen over de juiste omschrijving van de evenementiële sponsoring, over natuurlijke pauzes in de sportverslaggeving enzovoort. Niemand kan duidelijkheid scheppen. We pleiten voor een duidelijk overleg met de overheid waarbij de juridische kamer van de VRM de ultieme beslissing neemt. We willen ook een goed overleg met alle instanties om daarover duidelijkheid te krijgen. Eigenlijk zijn we voorstander van een reclamevrije VRT.

De heer Jos Stassen: Het nieuwe orgaan zal met dezelfde regels moeten werken als het VCM. Welke punten van de mediawetgeving wil de federatie aanpassen? Anderzijds pleit de Private Omroep Federatie voor overleg. Wat wordt daarmee bedoeld?

De heer Dirk Vanhegen: De federatie zal een lijst maken van de artikelen die volgens haar geschrapt of verduidelijkt moeten worden. Dat zou in de eerste plaats met het Vlaamse Parlement besproken moeten worden omdat daar de contouren van het mediavak bepaald worden. Ook op Europees vlak staan er een aantal beslissingen op stapel. Desalniettemin pleiten we voor een herziening van de mediawetgeving over de reclame, zodat de achterpoortjes gesloten worden en de discussies verminderen. We

pleiten ook voor overleg met de publieke omroep om de regels te verduidelijken. De huidige situatie is onhoudbaar, we lijden schade.

Mevrouw Monika Meysmans: Ik voel me niet geroepen om daarover vandaag te debatteren. De VRT is niet tegen een duidelijke regelgeving en overleg. De richtlijn 'Televisie Zonder Grenzen' wordt op dit moment inderdaad aangepast. We zullen die evolutie moeten afwachten. Voor het overige moet erover gewaakt worden dat er een forum geboden wordt waarin alle partijen op gelijke voet staan.

De heer Jos Stassen: Welke amendementen moeten er volgens de Raad voor de Journalistiek goedgekeurd worden? Moet het volledige ontwerp aangepast worden?

De voorzitter: Ze staan in het document dat rondgedeeld is. Er zijn maar drie amendementen nodig bij het ontwerp, maar daarnaast moet ook het omroepdecreet aangepast worden om het woord 'ethiek' eruit te halen. Niemand heeft baat bij een onduidelijke regelgeving.

De heer Jos Stassen: Moet volgens de VRT het artikel 169, §2, 10°, aangepast of verduidelijkt worden? Het gaat over het toezicht op de naleving van de beheersovereenkomst.

Mevrouw Monika Meysmans: Het is belangrijk dat in het artikel over de klachtprocedure verduidelijkt wordt dat het klachtrecht niet geldt voor de bevoegdheid van de algemene kamer inzake de naleving door de VRT van de beheersovereenkomst. Het moet verduidelijkt worden dat niet elke belanghebbende een klacht kan neerleggen tegen de naleving van de beheersovereenkomst van de VRT. In artikel 176 over de sancties is het wel duidelijk. Daar is rekening gehouden met het advies van de Mediaraad. Er staat dat de VRM alleen maar de niet-naleving van de decreten kan bestraffen. De beheersovereenkomst wordt niet vernoemd. Ook voor het klachtrecht zou moeten verduidelijkt worden dat dat niet geldt ten aanzien van het toezicht op de naleving van de beheersovereenkomst. Daarvoor kan bijvoorbeeld artikel 170, §2, aangepast worden. Ik verwijs hiervoor naar de relevante passage in het advies van de Mediaraad.

De heer Bart Caron: Zijn alle belangrijke uitgevers en omroepen lid van de Raad voor de Journalistiek?

De heer Flip Voets: De VZW is paritair samengesteld en telt 16 leden: acht journalisten, aangewezen

door de Vlaamse Vereniging van beroepsjournalisten (VVJ) en de Vereniging van Journalisten van de Periodieke Pers (VJPP) en acht vertegenwoordigers van de uitgevers en de mediahuizen, drie van de kranten, twee van de magazines en drie van de audiovisuele sector, productiehuizen en persagentschappen, zijnde VTM, het Nederlandstalige deel van Belga en de regionale omroepen.

VT4 draagt als enige omroep niet financieel bij aan de Raad voor de Journalistiek, nochtans heeft de raad al uitspraken gedaan over klachten over die organisatie. Ik zal hen aanmanen om hun achterstallige betalingen van de vorige twee jaren te voldoen. De Raad voor de Journalistiek is aangewezen op de financiële solidariteit van de hele sector. De andere organisaties betalen wel een bijdrage, ook de kleinere productiehuizen.

De Raad zelf bestaat uit 18 mensen: zes journalisten, zes directies en zes externen waaronder enkele magistraten en professoren. De journalisten en de directies zijn afkomstig uit de verschillende media, zowel audiovisuele media als kranten, weekbladen en magazines. We zijn dus representatief voor de sector.

De heer Bart Caron: Is er een verschil tussen een veroordeling van de journalist of de instelling waarvoor hij werkt? Hebben klachten een effect op de verhouding tussen de journalist en de werkgever? Kunnen de taken van de klachtenorganen op die basis onderscheiden worden?

De heer Flip Voets: We behandelen klachten tegen beide, maar meestal tegen de krant, de omroep of het programma. De journalist is dan betrokken als werknemer. We spreken ons uit over de journalistieke handeling. Een aantal klachten is tegen de journalisten zelf gericht bijvoorbeeld tegen freelancers die bij nieuwsgaring agressief optreden.

De voorzitter: Ik dank de sprekers.

De verslaggever,

De voorzitter

Margriet HERMANS Dany VANDENBOSSCHE